



Ohje: Tehtävät liittyvät oheiseen aineistoon. **Valitse viidestä tehtävästä kolme.** Tehtävät arvostellaan pistein 0–6. Vastausta kirjoittaessasi voit lähteä siitä, että lukija tuntee aineiston. Vastauksessa esitetyt havainnot, väitteet ja tulkinnat tulee kuitenkin perustella aineiston avulla. Vastauksen sopiva pituus on 1–2 sivua. Aloita jokainen vastaus uudelta sivulta. **Anna kullekin vastaustekstillesi otsikko.** Merkitse otsikon eteen myös tehtävän numero. Vastausten tulee olla selvästi ja siististi kirjoitettuja, mutta niitä ei tarvitse kirjoittaa puhtaaksi kuulakynällä tai musteella.

### Tehtävät

1. Millaisen kuvan sodasta saa Väinö Linnan *Tuntemattoman sotilaan* katkelmasta?
2. Miten Linnan romaanihenkilöiden väliset suhteet ilmenevät katkelman vuoropuhelussa?
3. Erittele Raha-automaattiyhdistyksen mainoksen *Pidetään huolta* vaikuttamiskeinoja.
4. Marja-Liisa Vartio kuvaa romaanissaan *Tunteet* jatkosodan aikaista elämää kotirintamalla. Analysoi, mitä ja millaisia keinoja käyttäen Vartio kertoo nuorten naisten kokemuksista romaanikatkelmassa.
5. Millä tavalla ja mihin tarkoitukseen Vartion romaanikatkelmassa hyödynnetään Linnan tekstiä?

### Aineisto

Väinö Linna: Tuntematon sotilas (romaanikatkelma), 1954 .....	2–5
Marja-Liisa Vartio: Tunteet (romaanikatkelma), 1962 .....	5–8
Raha-automaattiyhdistyksen mainos <i>Pidetään huolta</i> , 6.12.2006 .....	8

Huom.! Tekstien kieliasu on alkuperäisen julkaisun mukainen.

## Tuntematon sotilas, II luku (katkelma romaanista)

Rajanylityksen aiheuttama mielenliike sammui siihen, ja taivalta tehtiin äänettömästi. Yllättävästi marssi päättyi kuitenkin tavallista aikaisemmin, ja he majoituivat vesakkoa kasvavalle puronäyräälle. Saatuaan ruokaa he kiirehtivät hautomaan jalkojaan puron kylmässä vedessä. Yrittivätpä toiset uida räpiköidäkin, vaikka vettä oli tuskin polveen asti. Tykinjyrinää kuului edestäpäin, erottuipa joskus vaimea ja kaukainen konekiväärin äänikin.

— Siellä se on taas, pojat. Meitä varrotaan.

— Ilman muuta. Myö taas aukoon tietä. Sihvonen pesi rättejään seisten purossa housunpunit käärittynä. — Mutta kuovikin tuolta astelee, sen kehnoa sekin siinä tekee.

Lutnantti Lammio asteli maantietä majoituspaikalle. Hän oli jo ehtinyt siistiytyä ja pukeutua puhtaaseen univormuun. Hän tiesi, että rykmentti jäisi lepoon joksikin aikaa, ja hän oli päättänyt käyttää tämän ajan komppaniansa laskeneen kurin kohentamiseen. Hän oli johtanut itselleen periaatteen, joka oli lähtöisin hänen typeryydestään sekä luonteenvioistaan, ja tuo periaate oli kova kuri ja kaavamainen sotilaallisuus. Hän perusteli sen välttämättömyyttä sellaisilla ajatuksilla, että armeijan selkäranka on kuri ja että johtajan tahto voi vaikuttaa vain tuon kurin lankoja myöten joukon keskuudessa. Eipä sillä että nuo ajatukset hänen keksimiään olisivat olleet, mutta tämä asenne tyydytti hänen tarpeitaan. Hänen ihanteensa oli upseeri, joka hyvin hoidettuna, valkeat käsineet kädessä, kylmän rohkeana ja ylpeänä johtaisi joukkoaan. Miehet tuntisivat nöyrää ihailua häntä kohtaan ja tottelisivat kunnioituksesta. Tämän upseerin täytyisi horjumatta itse täyttää sotilaskurin vaatimukset. Sellaisen poikkeuksen hän tälle ihanteelleen tuossa suhteessa soi, että tämä, varsinkin vielä nuori ollessaan, ratsastaisi humalassa jonnekin ravintolaan sisälle ja tilaisi ratsulleenkin samppanjaryypyn. Hän saisi siitä tietysti arestia, mutta komentaja taputtaisi kuitenkin olalle myhäillen ja sanoisi:

— Tiedäthän, että on pakko . . . Mutta aika huimapää . . . aika huimapää.

Lähistöllä oli divisioonan esikunta, ja siellä oli ”fiksuja lottia”, ja niinpä oli Lammiollakin valkea kaulus puseronkaulukseen kiinnitettynä.

Hän pysähtyi ja koputti etusormellaan pitkän luimukkeen vartta karistaen siten tuhkan tupakastaan ja alkoi kimitellä:

— Jaha. Vääpeli jakaa päivärahat, joten joka mies pysyy majoitusalueella. Luvatta poistuminen on tietysti muutenkin kielletty. Sitten käydään asevelitalkoisiin ja pestään puserot purossa. Tukat leikataan ja parrat ajetaan. Jos minä huomenna puolen päivän aikaan näen epäsiistin miehen, niin sille järjestetään jotakin ylimääräistä kotitekoista hauskuutta. Sitten huomautan eräästä seikasta. Sotatilanne ei anna mitään vapautuksia kurin suhteen. Marssin aikana oli havaittavissa ilmiöitä, jotka tullaan kitkemään pois. Komppania muistutti enemmän kulkurijoukkoa kuin armeijan yksikköä. Tuota typerää jermumentaliteettia ei tulla sietämään. Rykmentti on hyvin ratkaisevalla tavalla vaikuttanut armeijakunnan sotatoimissa ja niittänyt mainetta jo ensimmäisissä taisteluissaan, ja joka miehen tulee käyttäytyä tuota rykmentin mainetta vastaavalla tavalla. On muistettava, ettei tämä osasto ole mikään Rajamäen rykmentti, vaan eräs Suomen armeijan valiojoukko. Huomautan vielä, että lähistöllä on korkeampia esikuntia, ja jos komppanian käytöksestä tulee moitteita, riittää minulla keinoja asioiden palauttamiseen säädyllisille raiteille. Toivon, että joka mies käsittää tarkoitukseni. Toimikaa.

Hietanen istui rantakivellä jalat vedessä. Lammion puhuessa hän katseli toisia vuoron perään, ja kun tämä oli vaiennut, sanoi hän:

— Te kuulit vussin kaik nämä kovi ihmelise assia. Mää toivo vaa et te ja ymmäret mitä ne tarkottava.

Hietanen oli teeskennellyn totinen ja katsoi Lahtista aivan kuin vaatien tätä esittämään mielipiteensä. Tämä sanoi halveksivasti:

— Saksan mallia se tarkoittaa. Ja sitä se kaikkein eniten tarkoittaa, että toi kohjo on menettänyt senkin vähän järjestänsä, mitä sillä ennen on ollu. Vaikka ei sitä paljon ollukkaan, niin nyt sekin vähä on loppunu kokonaan.

— Pyykkäreitä. Khihi... Poikiamme puseropyykillä taisteluiden lomassa. Korpisoturimme näyttävät kätevyytensä kaikilla aloilla...

Vanhala naureskeli, mutta meni äkkiä vakavaksi ja sanoi: Pojat.

Kaikki katsoivat hänen katseensa suuntaan ja näkivät, miten maantielle pysähtyi kuorma-auto ja siitä loikkasivat alas Lehto, Määttä ja Rahikainen.

— Jumalaut, nyt poja kärättävä! sanoi Hietanen ja alkoi viittoa käsillään herättääkseen näiden huomion. Hän ei voinut huutaa, mutta viittomisella ja ilmeillään hän koetti antaa tietoa vaarasta, hokien samalla kuiskaillen:

— Menkkä, menkkä, toisel pual! Painuka mettä... Ei, suara sure suuhu... Voi pöllöi... voi oikee... oikee helveti suuri pöllöi!

Toverukset huomasivat vaaran liian myöhään. Ennen he olivat aina ajaneet jonkin verran ohi majoituspaikasta ja sitten vasta palailleet metsää myöten takaisin, mutta menestys oli tehnyt heidät varomattomiksi, ja niinpä he seisoivat Lammion edessä pahvilaatikot kainalossa.

Lammio piti tehopaussin ja kysyi sitten:

— Kenen luvalla te ajelette autossa?

— Omalla luvalla, sanoi Lehto. Koska mitään pelastautumisen mahdollisuutta ei ollut, katsoi hän yhdentekeväksi, mitä puhuisi, ja päätti esiintyä tavalliseen tönkykseen ja tylyyn tapaansa.

— Mitä noissa laatikoissa on? Näyttäkää.

Kukaan ei tehnyt elettäkään aukaistakseen laatikkoaan, ja vasta kun huomasi, etteivät toiset puhuisi mitään, sanoi Rahikainen:

— Ka, keksilöitähän niissä... ja marmelaatii.

— Vastatkaa mistä ne on varastettu!

Rahikainen siirsi jalkaansa viattoman näköisenä ja puhui niin kuin maailman luonnollisimmasta asiasta:

— Eihän niissä mitään varastamista. Tuolla tien vieressä errään porukan EKM:llä oli kotikylän poikii, ja nehan ne antoivat ilman varastamista.

— Valehtelette. Ja siksi toiseksi, teillä ei ole mitään oikeutta ottaa vastaan valtion elintarvikkeita annostanne suurempaa määrää. Ettekö muka tienneet, ettei heillä ole mitään oikeutta jakaa teille muonaa?

Rahikainen tekeytyi edelleen tietämättömäksi.

— Soattaa hyvinnii olla, ettei heillä oo oikeutta. Mie sitä en noista huoltokysymyksistä oo perillä. Kun kerran pyytämättä antovat niin ajattelin että iteppä tuon tietävät minkä tekevät.

— Älkää selittäkö. Oletteko te niin typerä, että kuvittelette minun uskovan tuollaisia... Eikö Lehtokaan tiennyt, ettei marssin aikana poistuta luvatta rivistöstä?

— Tiesin.

— Mikä röyhkeys! Tepä kuvittelette suuria itsestänne. Entä jos minä annan asianne sota-oikeudelle. Menetätte sotilas-arvonne ja joudutte kuokkimaan suota. Vai mitä mieltä olette asiasta?

— Tuommoista nyt tuskin kannattaa luutnanttimiehen minulta kysellä. Pitäisi sitä saada mokoma asia selville omin neuvoin.

Lehto oli sillä tuulellaan, jolloin hän olisi mieluummin antanut hakata itsensä kappaleiksi kuin nöyrytnyt. Lammion äänensävy ja hänen ylimieliset sanansa pistivät häntä sielun pohjaan saakka, ja tästä hetkestä Lehto vihasi Lammiota synkästi ja

leppymättömästi. Ennen hän oli suhtautunut tähän kylmän halveksivasti, mutta nyt narisivat hänen hampaansa, ja vain Lammion kyvyttömyys ymmärtää kenenkään mielialoja pelasti hänet tajuamasta sitä.

— Mitä te puhutte?

Lammio oli ruveta huutamaan, mutta muisti sitten, ettei hänen ihanneupseerinsa sellaista tekisi, vaan toimisi aina kylmän täsmällisesti, tip top, ja siksipä hän huusikin virallisella äänellä:

— Vänrikki Koskela!

— Jaa . . . a.

Koskela tuli teltasta ulos, ja Lammio alkoi lukea äänellä, jonka sävy kertoi Koskelallekin, että hän oli huono upseeri, kun ei kyennyt säilyttämään kuria joukkueessaan:

— Rankaisen alikersantti Lehtoa sekä sotamiehiä Määttä ja Rahikainen kutakin yhden vuorokauden kovennetulla arestilla. Rangaistus muutetaan kahden tunnin asennossa seisomiseksi kiväärivarustuksen ja täyspakkauksen kera ja pannaan täytäntöön seuraavan täyden tunnin alkaessa. Syy: luvaton poistuminen marssirivistöstä, elintarvikkeiden anastaminen sekä Lehdolla lisäksi sopimaton käytös esimiestä kohtaan. Onko selvä?

— Mikäs siinä, sanoi Koskela ja kömpi takaisin teltaan.

— —

Hietanen oli määrätty valvomaan rangaistuksen toimeenpanoa ja hoputteli Rahikaista lähtöön. Toiset jo olivat menossa ja Rahikainen lähti heidän jälkeensä, vetäen kivääriä perässään ja puhellen tyytyväisenä:

— Eipä osannu arvata noapurin herra, miten arvokkaat olivat hänellä vehkeet, kun sattui oikean miehen käsiin. Miulla sitä on sellanen käs, jossa kaikki siunaantuu. Lienöö se tuokii taivaan lahja. Miten sitä muuten . . . Mutta torrakka olalla tässä pittää ruveta hojottamaan, vaikka sitä henkesä kaupalla pittää porukkaa sapsukoissa.

Hietanen vei heidät pitkälle leirialueelta, sillä he eivät suinkaan aikoneet kovinkaan tunnontarkasti suorittaa rangaistusta. Rangaistut asettuivat seisomaan rinnakkain.

— Vaan sinä se soat männä seisomaan keskelle, kun oot ryhmänjohtaja ja isoin rosvo, puheli Määttä Lehdolle.

— Te ole siin juur niinko Kolkatal, sanoi Hietanen ja istui kivelte tupakoimaan.

— Seisoka siin ny vähä aikka. Ei me koko kaht tuntti täsä olla. Kuovi lähte lotti kattoma esikunta, sen mää tiärä varmast, ja Koskela nukku koht.

— Seisotaan myö. Mutta mikä Jeesus se tuo mejän alikessu luuloo olevasa, kun se keskelle käyp. Sie se meitä kaikkeen pahaan oot houkutellu. Meijät kiltit ja kokemattomat sotamiehet oot pois sotilaskurista viekoitellu.

He seisoiivat jonkinnäköisessä asennossa. Kiväärinperät he tukivat vyöhönsä, niin että kiväärin pisyivät olalla ilman kannattelua. Hietanen antoi hyviä neuvoja, sillä vaikka hän yleensä alistui kuriin, hän oli alokkaana ollessaan kerran kuohahtanut ja ottanut erään liian röyhkeäksi erehtyneen korpraalin nenän sormiensa väliin ja vääntänyt niin, että rusto oli rutissut. Kovennetulla hänkin oli asian selvittänyt.

Puoli tuntia oli tämä ilveily kestänyt, kun taivaalta alkoi kuulua hiljaista huminaa. Se voimistui ja pian erottui heidän silmiinsä tummia pisteitä, jotka suurenemistaan suurenivat.

— Pommareita.

— Jos ovat omia?

— Iräst tuleva. Vaik kyl siält omi voi tul yht hyvi. Ei poja. . . yks kaks kol nel . . . Ei jumalaut. Kahreksantoist . . . Meikäläise ei noi suuris laivueis lennä. Ja lissä . . . yhreksä hävittäjä suajana hännil . . .

Surina voimistui. Moottorit soivat kuin urut pitäen kuitenkin yksitoikkoista jollottavaa tahtia: vou vou vou vou.

— Vihollinen on . . . It. ampuu.

Kauempana alkoi kuulua kevyen It:n loukutus, mutta sen punaiset valokuo-  
ammukset piirtelivät ratojaan kauaksi taakse.

— Kohti tulee.

Leirialueelta kuului huutoja: Ilmavaara . . . Suojautukaa . . .

Koskela tuli ulos teltasta, katsoi läheneviä koneita ja huusi Hietaselle:

— Lopettakoot pojat sen seisomisen ja menkää suojaan!

— Mennä mettän poja! sanoi Hietanen toisille, mutta Lehto seiso paikoillaan ja sanoi vihaisesti: Minä en lähde mihinkään. Minä seison kovennettua.

Hietasta hymyilytti ensin, sillä hän piti sitä leikkinä, mutta sitten hän älysi, että Lehto oli tosissaan.

— Ei nyt sentään ruveta hulluiksi, sanoi Rahikainen katsellen levottomana lähestyviä koneita.

Lehto hymyili ilkeätä hymyä. Hän ei katsahtanutkaan koneisiin päin, vaan sanoi tehdyn huolettomalla äänellä:

— Joka pelkää, se menköön! Minä en lähde.

— Jouvan sitä minäkii tässä seisomaan, sanoi Määttä, ja se teki Rahikaisen olon vaikeaksi. Hänessä ei ollut ainesta sankaruuteen, ei ainakaan näin tuiki järjettömään, mutta sittenkin hän sanoi, vilkuen kuitenkin pelokkaasti koneita:

— No männään puunoksaan sitten. Ei miusta kiinni oo.

— Älkkä olkka hullui! Mitä järkke täsä o? Hietanen katseli vuoroin lähenevää vaaraa, vuoroin asennoissa seisovia miehiä.

— Kysy kuovilta, sanoi Lehto. — Ei tämä ainakaan minun järjettömyyttäni ole.

— — —  
Kun ensimmäiset räjähtivät tien takana, vetäytyi Rahikainen kyykkyyn. Toiset sen sijaan seisoivat pystyssä. Sitten seurasi sarja valtavia humahduksia, ja ilmanpaine oli lennättää heidät selälleen. Lähin pommi tuli kuitenkin turvallisen matkan päähän, telttojen väliin, joista toinen lomahti kasaan. Sen räjähtäessä oli Rahikainen pitkällään, mutta nousi niin pian ylös, etteivät toiset sietämättömän jännityksen vallassa ollessaan sitä kunnolla huomanneetkaan. Kalpeita ja totisia he olivat, mutta heti kun he arvasivat, että viimeinen oli räjähtänyt, ja tajusivat seisovansa eheinä paikoillaan, levisi hymy heidän kasvoilleen. Tästä puhuttaisiin.

Väinö Linna, *Tuntematon sotilas* (1954)

## **Tunteet** (katkelma romaanista)

Aamuaurinko tulvi luokkahuoneen ikkunasta sisään ja näki virkeitä miehiä, näki kaksi jotka haukottelivat ja jäsenet unesta vielä raskaina vetivät saappaita jalkaan. Näki miten vaalea, kiharapäinen pitkä sotilas yritti hymyillä ja iskeä silmää toiselle, tummalle silmälasipäiselle pitkälle pojalle, ja näki vaalean kasvoilla hämmästyksen, kysymyksen: mikä nyt?

Hannu ei edes katsonut Vesantoa kohti, käyttäytyi kuin ei olisi häntä tuntenut, ei muistanut että he eilisiltana olivat tulleet hyviksi tovereiksi...

Sotilaat seisoivat pihalla rivissä katsellen kapteenia kohti joka katsoi heihin. Kapteeni näytti olevan tänä aamuna hyvällä tuulella, käveli epäsojilaallisen veltosti heidän edessään. Kun oli otettu luku, komppania ilmoitettu kapteenille, kapteeni puhui kurittomuudesta ja lopetti:

– Rankaisen sotamies Anderssonia ja sotamies Vesantoa luvattomasta poistumisesta majoitusalueelta kahden vuorokauden kovennetulla arestilla, joka muutetaan kahden tunnin seisomiseksi täysissä pakkauksissa. Korpraali Vanha-Eskola valvoo, että määräystä noudatetaan kirjaimellisesti. Poistukaa.

Kapteeni kääntyi, lähti menemään portaita kohti ja väpeli hänen vierellään.

Korpraali Vanha-Eskola katsoi kieron, ja hänen silmänsä näyttivät katsovan tänä aamuna erityisen kieron kun hän sanoi noille kahdelle matalalla äänellä:

– Tulkaa nyt – pani minut teitä vahtimaan, tulkaa nyt sassiin, kampeet niskaan ja tuonne seinän viereen naama maantietä kohti, minulle on annettu ohjeet.

Hannu lähti menemään edellä ja Vesanto hänen perässään, ja Vanha-Eskola käveli heidän takanaan kuin pieni poika, joka on pantu vasten tahtoaan paimeneen. Pojat asettuivat seinän viereen toimistohuoneen ikkunan alle.

– Anna sen kärpäsen olla, kyllä minä sen siitä pois ajan. Korpraali vilkaisi ikkunaan, repäisi maasta nopeasti tukon ruhoja, husaisi niillä Vesannon naamaa.

Mutta kärpänen tuli takaisin, istui uudelleen Vesannon poskelle, oli siinä nautinnosta turtana ja imi verta.

Hetken kuluttua korpraali huomasi vahingossa istuneensa kivelle, nousi säikähtyneenä siitä ylös, vilkaisi ikkunaan, otti sotilaallisen asennon ja tuijotti maantielle. Oli tulossa kuuma päivä, aurinko paistoi suoraan seinään. Korpraali oli vihainen auringolle ja puhui puoliääneen. Tähän he sulaisivat kaikki kolme ennen kuin tämä palvelus loppuisi, pysykää nyt hiljaa, älkää nyt liikkuko, kapteeni katsoo juuri ikkunasta. Aika käy tässä pitkäksi minullekin mutta minkä minä tälle mahdan. Älä vilkuile, kohta saan seisoa siinä kolmantena. Muistakaa ettette liiku vaikka enkelin näkisitte, sanoi korpraali kiukkuisesti. Hän oli huomannut, että Vesanto oli kääntänyt päätänsä auton kulkiessa ohitse.

Talossa, jossa oli valkeat seinät ja punainen katto ja joka näkyi pellon takaa, syötiin aamiaista. Kaksi tyttöä, harmaasilmäinen ja vaaleatukkainen, ruskeasilmäinen ja tummatukkainen, nousivat juuri pöydästä, menivät keittiöön ja alkoivat kiireesti tiskata. Pirkko lähtisi nyt kotiin ja Inkeri häntä saattamaan, ja he ajaisivat pyörällä koulun ohitse. Aina se kannatti, puhuivat tytöt ja touhuserivät jo hiustensa kanssa, kampasivat ja laittelivat ja menivät mummon kamariin jossa oli iso piironkipeili ja peilasivat itseään edestä ja takaa. Aina se kannatti, saattoi hyvinkin käydä niin että pojat sattuisivat portille ja olisi tilaisuus vaihtaa joku sana, ainakin vilkuttaa, jos poikia näkyi pihalla. Ja tyttöjä nauratti, oli mukava kun sai taas nauraa vapaasti pitkästä ajasta: kaikki olivat heille taas niin ystävällisiä ja kehuivat heitä, kun he olivat kitkeneet niin ahkerasti, koko perunapellon yhdessä päivässä. Suotta he olivat pelänneet: ei Karhisen isäntä ollut puhunut asiasta mitään, ja vaikka olisikin, niin eiväthän he olleet ainoita tansseissa käyneitä, eivät toki; ja he luettelivat toisilleen kaikki naispuoliset latotansseihin osallistuneet. Mutta nyt oli kiire: pojat saattoivat olla juuri tulossa koulun porttia kohti. Kapteenikin oli ennallaan, oli tervehtinyt heitä aamulla ystävällisesti. Turhaan he olivat pelänneet, elämä oli taas niin mukavaa.

Ja he ottivat pyörät tikapuitten viereltä, ajoivat saunan ohi ja siitä maantielle, ja kun he tulivat koulun lähelle, he ajoivat niin hiljaa että Pirkko oli horjahtaa pyörineen ojaan. Ja he puhelivat, että saivathan he nyt toki edes ajaa pyörällä rauhallisesti maantietä pitkin, ja vaikka pysähtyisivät juuri koulun kohdalla, niin ei kai nyt kenelläkään voinut olla sitä vastaan mitään. Kai he nyt saivat edes kukkia poimia, päivänkakkaroita ojan varrelta, he veisivät niitä molemmat kotiin maljakkoon.

He olivat jo kauempaa huomanneet, että seinän vierellä oli käynnissä harjoitus.

– Ne on ne. Ja tytöt laskeutuivat pyörän päältä ja valmistivat kasvoilleen asiallista hyvänpäivänilmettä.

– Hei, he sanoivat.

– Hei terve, sanoivat tytöt toisen kerran ja menivät lähemmäksi.

Kaksi seisoivat vierekkäin ja kolmas käveli edestakaisin. Olivatko ne siinä vartiossa? Ja tytöistä tuntui juhlalliselta, kun nyt näki oikein läheltä, miten pojat tavallaan siinäkin taistelivat isänmaan ja kodin puolesta. Ja he katselivat vakavina, ja pojat olivat heidän mielestään niin miehekkään näköisiä, oikeita sotilaita. Pirkko rakasti Vesantoa nyt enemmän kuin viime yönä, rakasti enemmän kuin oli luullutkaan ja myös Inkeri rakasti, mutta hänen tunteisiinsa sekoittui jotain häiritsevää. Hannulla oli aika pitkä nenä, ja se näytti erikoisen pitkältä kun hän seisoivat noin vakavana, katse tiukasti eteenpäin.

Mutta eivätkö pojat olleet huomanneet heitä, vaikka katsoivat suoraan maantielle? Tytöt ymmärsivät kyllä, ettei sotamiehen sopinut kesken harjoitusta hypätä aidan yli puhelemaan, mutta sitä he eivät olleet ennen ymmärtäneet että harjoitukset olivat noin tiukkoja.

Mutta olivathan pojat vilkuttaneet ennenkin, vaikka käynnissä oli ollut harjoitus; ja Pirkko muisti että Vesanto oli kerran jopa hypännyt aidan yli sanomaan hänelle, että tule kello seitsemältä, muista varmasti tulla, ja hypännyt samassa kentälle takaisin.

Alkoi tuntua siltä etteivät ne olleetkaan ne, ettei heitä oikeastaan ollut siinä vaikka siltä näytti. Tytöt miltei epäilivät omia silmiään: heistä tuntui kuin he olisivat nähneet kaksi kuvaa vierekkäin, kaksi patsasta joiden malleina olivat olleet Hannu ja Vesanto. Ja Inkerin mieleen tuli vaivaisukko kirkon edessä. Kun sen käteen pani rahan ja katsoi sitä silmiin, niin hämmästytti kun se ei sanonut mitään, ei muuttanut ilmettä vaikka kuuli että raha kolahti lippaaseen jota se piteli kädessään.

– Kauhean kuuma päivä tänään, tulee oikea helle, sanoi Pirkko.

Ne eivät näyttäneet ymmärtävän edes sitä että oli helle, vaikka niitten kasvoja pitkin valui hiki ja vaikka kärpäset hyrisivät niitten silmien edessä, eivät ajaneet edes kärpäsiä pois.

Tytöt katselivat toisiaan: miten tämä oli selitettävissä? Tarkoittiko tämä ehkä sitä, että pojat olivat suuttuneet heille jostain ja lyöttäytyneet yhteen ja päättäneet tästä lähin olla heihin vilkaisematta?

Jos niin oli, niin hulluja he olivat olleet, kun nyt tällä tavoin tulivat itsensä häpäisemään. Tervehtivät, eikä heitä oltu edes näkevinään. Ja tyttöjen kasvoille kohosi yhtä aikaa päätös: olkoot sitten, kyllä mekin osaamme olla, ymmärrämme yskän vähemmästäkin.

Mutta he seisoivat siinä yhä, nyt hieman syrjittäin aitaan. Heitä katsottiin ikkunasta, ja he huomasivat ikkunasta katsovien ilmeistä jotain erikoista ja tulkitsivat sen niin että oli tapahtunut jotain hyvin vakavaa, ja sen vuoksi kaikki miehet olivat nyt vakavia ja totisia. Ja tytöt ymmärsivät toki sen että vakavien asioiden edessä oli alistuttava ... mutta jos he nyt lähtisivät tästä heti menemään, niin sekin olisi noloa: luultaisiin heidän pelkäävän. Ja he seisoivat paikoillaan ja olivat hekin vakavan näköisiä, ja Inkeri kääntyi katsomaan vakavasti ja ymmärtäväisesti korpraalia joka käveli edestakaisin, ja korpraalin katsoessa vahingossa Inkeriä tämä kysyi:

– Oletteko te vartiossa?

Korpraali ei vastannut, käveli vain edestakaisin. Inkeri luuli ettei korpraali ollut kuullut, ja hän korotti äänensä ja sanoi:

– Hei, Hannu, oletteko te vartiossa?

Vesannon silmät värähtivät, ja Pirkko ehti jo ilostua.

– Ei siinä saa seisoa, tämä on kasarmialuetta, menkää pois siitä.

Vanha-Eskola oli sanonut sen hiljaa mutta niin vihaisesti sihahtaen että tytöt olivat kalvenneet. He lähtivät taluttamaan pyöriään ja olivat niin säikähtyneitä, etteivät muistaneet nousta pyörän selkään vaan taluttivat niitä yhä eteenpäin, vasta osuuskaupan kohdalla he tointuivat ja jatkoivat menoaan ajaen kovaa kyytiä. Heistä tuntui kuin heidän selkensä takana olisi puhjennut sota, kuin he olisivat tarvelleet jonkin tärkeän

sotatoimen, nähneet jotain sellaista, minkä näkeminen oli kielletty niiltä jotka eivät olleet sotilaita.

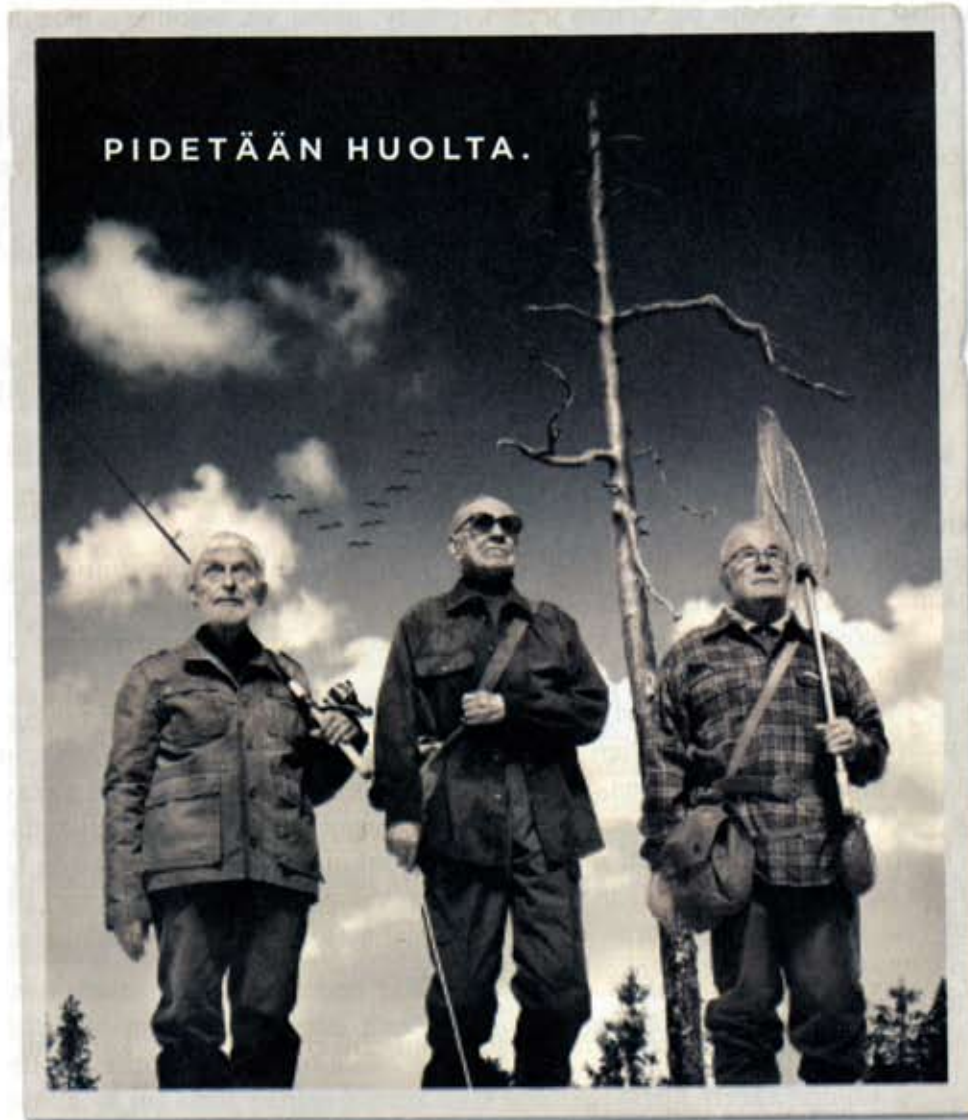
Korporaali Vanha-Eskola jatkoi puhettaan. Hän kiroili naisia yleensä ja erikseen niitä kahta jotka oli juuri ajanut tästä pois, hän käytti kovin tuhmia sanoja, kutsui tyttöjä väkäleuoiksi, isotissisiksi korpeiksi jotka tulivat aidan taakse räakkymään ikään kuin ei tässä olisi ollut tekemistä tarpeeksi.

– Älä pyörry, sanoi hän ja katseli Vesantoa joka oli hieman horjahtunut. – Et kai sinä vain pyörry – pyörryttääkö sinua?

Vesanto huojauteli, hänen kurkkunsa kohdalla liikkui ja nytkähteli, hän nieli useita kertoja tyhjää, katsoi taas suoraan eteen.

– Seiso paikallasi, älä liikuttele itseäsi jos et kerta pyörry.

Marja-Liisa Vartio, *Tunteet* (1962)



Melle sotaveteraanit ja sotainvalidit eivät ole tuntemattomia. RAY:n pelien tuotosta käytetään myös tänä vuonna 105 miljoonaa euroa sotaveteraanien ja sotainvalidien kuntoutukseen ja hoitoon. Se ei riitä kaikkeen siihen, mitä haluaisimme tehdä. Se ei korvaa kaveria eikä lähimmäistä. Pidetään jatkossakin huolta toisistamme.